

Właściwy sposób posługiwania się narzędziem pisarskim, jest bardzo ważną sprawnością poznawczą – motoryczną. Jak powinien zatem wyglądać prawidłowy chwyt narzędzia pisarskiego? Zanim jednak dziecko zacznie rysować i malować jak artysta plastyk, musi przejść skomplikowany, automatyczny proces, polegający na przejściu od wzorca odruchu chwytowego do celowego chwytu.

Po narodzeniu, obecny jest odruch chwytowy rąk, co oznacza zamknięcie się paluszków na wszystkim, co znajdzie się w kontakcie z wnętrzem dłoni. Odruch chwytowy uniemożliwia dowolne chwytanie. Około 2 miesiąca dłonie są częściej otwarte. W 3 miesiącu, można zaobserwować aktywne chwytanie – dziecko porusza włożoną do ręki grzechotką. To także czas, kiedy unosi ręce na wysokość wzroku i zaczyna je łączyć w linii środkowej ciała (koordynacja ręka-ręka). W kolejnym miesiącu ostrożnie dotyka zabawki, aby w 5 miesiącu pewnie ją złapać. Pojawia się „chwyt dłoniowy” – całą powierzchnią dłoni z wyprostowanym kciukiem. Siedmiomiesięczne niemowlę potrafi przekładać zabawkę z ręki do ręki, czy ją obracać. W ósmym / dziewiątym miesiącu pojawia się „chwyt pesetowy” – dziecko łapie przedmiot kciukiem i palcem wskazującym. Gdy dziecko ma 10 miesięcy, podaje zabawkę dorosłemu, jednak nie potrafi jej swobodnie wypuścić z ręki. W 11 miesiącu dziecko chwytą przedmiot opuszkami zgiętego kciuka i palca wskazującego. Koniec pierwszego roku życia, to etap doskonalenia ruchu przeciwstawnego kciuka, podawania przedmiotów dorosłemu i świadomego zwalniania chwytu.

Kontrola tułowia podczas siedzenia sprawia, że dziecko nie potrzebuje już rąk do podparcia. Może zatem wykorzystać je do zabaw i gier. Gdy dziecko skończy roczek, potrafi ruszać całą ręką jednocześnie oraz jednakowo używać obu rąk. Krótko przed ukończeniem drugiego roku życia, zaczyna demonstrować dominację jednej ręki nad drugą, poprzez częstsze inicjonowanie jej aktywności. To właśnie czas, gdy zaczyna się objawiać dominacja jednej ręki, ale jeszcze nie jest utrwalona. W rezultacie dziecko często zmienia ręce do wykonywania najważniejszych czynności. Dziecko potrafi także poruszać palcami niezależnie od ruchu pozostałych palców.

Dziecko w okresie 2 – 3 lat, wykonuje bardziej izolowane ruchy przedramieniem, a nie jak do tej pory - całą kończyną górną. Podczas czynności wymagających współpracy obu rąk, jedna jest wiodącą, a druga wspomagającą (np.: odkręcanie nakrętki słoika). Chwyt kredki odbywa się poprzez trzymanie całą piąstką. Około 3 roku życia, dziecko potrafi narysować poziome i pionowe linie.

W wieku 3 – 4 lat, dziecko przechodzi od kopiowania linii i kółek do naśladowania krzyżyków i obrysowywania trójkątów i rombów. Próbuje kolorować wewnątrz linii, ale z ograniczonym sukcesem. W wieku 4 – 5 lat dziecko podejmuje próby trzymania kredki trzema palcami. Kredka trzymana jest pomiędzy kciukiem i palcem wskazującym, a dociskana jest do palca środkowego. Taki chwyt jest nazywany chwytem trójpalcowym. Jest to sposób trzymania najbardziej pożądanym i ergonomicznym, który jednocześnie wieńczy rozwój chwytu.

Należy zwrócić uwagę, że na funkcję ręki wpływa wiele czynników, zarówno tych fizycznych, psychicznych, jak i społecznych. W związku z tym, ewentualne odstępstwa od prawidłowego wzorca ruchowego, należy rozpatrywać

wieloaspektowo. Pomimo iż problem funkcjonalny dotyczy ręki, to należy wnikliwie ocenić całościową pracę organizmu i postawę ciała dziecka, bowiem w niektórych przypadkach przyczyna dysfunkcji może być oddalona od ręki.

Banaszek G., *Rozwój niemowląt i jego zaburzenia a rehabilitacja metodą Wojty*, 2004.

Grabska E., Hordecki M., Gwizdek K., Sołtys J., *Edukacja i reedukacja funkcji ręki*, 2020.

Hellbrugge Fritz T., *Monachijska Funkcjonalna Diagnostyka Rozwojowa, Pierwszy rok życia*, 1994.

Rosa A., *Ustalenie wzorców grafomotorycznych u dzieci 3 – 6,5 letnich w ujęciu badań własnych*, 2020.

Wieczór E., Szmalec J., *Rozwój grafomotoryki jako istotny aspekt osiągnięcia dojrzałości dziecka do nauki Diagnostyka i terapia z zastosowaniem autorskiego narzędzia Kwestionariusz grafomotoryczny*, 2020.